

Nr 123.

Av herr **Lindhagen**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förslag till lagstiftning om testamentsexekutorer.

Vid 1899 års riksdag väcktes av undertecknad en så lydande motion.

»Man brukar ibland beteckna såsom en lucka i vår lagstiftning, att den ej stadgar något om testamentsexekutorer och deras befogenhet.

Denna syn på saken kan dock ej vara riktig. Ty den, vilken förordnats till verkställare av en avlidens yttersta vilja, behöver i själva verket ingen vidare fullmakt, än den han fått genom testamentet. När det enligt lag är medgivet att bestämma om egande- och nyttjanderätten till sin kvarlåtenskap och i övrigt föreskriva villkor för dess användning, så bör det även vara medgivet utse någon att med testators makt och myndighet under bouppteckningen taga boet i besittning i ändamål att bringa testators vilja till verkställighet.

Då detta är allt för påtagligt, anses också vanligen den antydda bristen i lagstiftningen gälla endast testamentsexekutors behörighet att tillträda sitt uppdrag redan vid dödsfallet och innan testamentet »vunnit laga kraft». Men det är svårt att förstå, huru man skall kunna förmena honom övertaga boet även under nämnda tid, då dess angelägenheter lika fullt kräva omvårdnad. Ett förefintligt testamente måste nämligen anses gälla i alla sina delar, intill dess det blivit upphävt, och den omständigheten, att svensk lag i olikhet med andra länders lagar har berett testamentstagare särskild utväg att kunna begränsa tiden för klandertalan, bör ej förändra detta förhållande. Domstolarna pläga även erkänna en testamentsexekutor såsom boets rätte ställföreträdare, oavsett testamentet ej fått laga kraft. Han tillåtes bevaka testamentet, låta uppsätta och inregistrera bouppteckningen samt i övrigt tala och svara i förekommande ärenden. Allmänna uppfattningen lutar också därhän, att man kan utan risk inlåta sig med honom, ehuru det

bör anmärkas, att vissa bankinrättningar lära försiktigtvis hos sig behålla deponerade värdehandlingar, till dess testamentet blivit laga kraftvunnet.

Då emellertid insikt i denna fråga förutsätter ett juridiskt om-döme, måste hos allmänheten tvekan lätt kunna uppstå, särskilt när invändning från arvingens sida göres mot den utsedde exekutorns befogenhet att företräda boet. Och, enligt vad erfarenheten visat, faller det sig i synnerhet ytterligt lätt att i utlandet framkalla misstankar i detta avseende och därigenom till boets skada förhindra, att dess intressen där bli tillvaratagna.

Det kan sålunda hava ett avsevärt praktiskt intresse, att den befogenhet, som enligt sakens natur tillkommer en testamentsexekutor, även får ett tydligt uttryck i själva lagen. Men å andra sidan bör man ock stanna vid detta och undvika att hämta för oss främmande förebilder till en vidlyftig lagstiftning i ämnet från andra länders lagar, vilkas i mångt och mycket invecklade bestämmelser kanske ofta mindre tjäna till att skydda det rätta än att bereda utvägar för obehöriga avsikter att göra sig gällande. Och särskilt bör man icke förvanska en testamentsexekutors uppdrag genom uppställande av andra eller flera garantier än dem, som ligga i testators eget förtroende till den, han givit fullmakt att utföra sin yttersta vilja.

På grund av vad sålunda anförts och under förhoppning, att en blivande lagstiftning, därest den kommer till stånd, måtte nära anslutas till blivande praxis, hemställer jag vördsamt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lag om testamentsexekutorer.»

Denna motion, avstyrkt av lagutskottet, avsågs av första kammaren men bifölls av den andra.

De vanskligheter, som bristen på lagstiftning om testamentsexekutorer ofta föranleda, göra sig fortfarande gällande i det praktiska livet. Enligt den i förenämnda motion uttalade uppfattningen kan man av testators rätt att göra testamente, draga den slutsats att han ock bör hava rätt utse en testamentsexekutor och att en sådan exekutor har rättighet att bringa testamentet till verkställighet. Denna uppfattning delades av 1899 års lagutskott. Å andra sidan finnas en del jurister, som visserligen luta åt samma uppfattning, men i alla fall anse att saken är så pass oviss, att de icke för sin del kunna uttala någon bestämd mening. Slutligen är det ingalunda ovanligt att träffa jurister, som påstå att då lagen icke innehåller något om testamentsexekutorer måste man antaga, att de icke hava någon befogenhet och i varje fall

ej förrän testamentet vunnit laga kraft. På detta underlag utav stridiga förslagsmeningar är det, som det rättsinstitut, som kallas testaments-exekutorer, skall draga sig fram här i landet. Det är klart, att ett sådant sakernas tillstånd skall föranleda mycken rättsosäkerhet, och detta är så mycket beklagligare, som särskilt under en boutredning naturligtvis är av stor vikt, att den persons behörighet, som skall företräda boet, är klar. I utländska lagstiftningar lära föreligga särskilda föreskrifter i förevarande avseende. För min del har jag mig bekant att så är förhållandet i Danmark.

Man skulle möjligtvis kunna tänka sig att denna sak blev uppmärksammas i sammanhang med revision av testamentsrätten, som väl en gång skall äga rum genom skandinaviskt samarbete. Men denna revision ligger ännu i vida fältet. Strängt taget hör frågan icke heller omedelbart till testamentsrätten, varför det kan inträffa att den kan bliva undanskjuten eller bortglömd även vid berörda lagstiftningsarbete. Det föreligger således, enligt min mening, mycket fog för att ånyo påminna om saken.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning om testamentsexekutorer.

Stockholm den 26 januari 1915.

Carl Lindhagen.
